قاسمی سلێمانی شاری سەردەشتی بە کیمیابارانکردن دا.. عەلی مەحمود محەمەد

بۆ حکومەتی عێراقی شاری سەردەشتی هەڵبژارد لەو کات و ساتەدا؟.

بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە دەبێت لە ڕوداوەکانی چەند ڕۆژ پێشووتری ئەو ناوچەیە بڕوانین, دەستنیشانی روداوەکان و جوڵە سەربازییەکانی بەرەی بەرامبەر عێراق بکەین ئەوانەی لەو ڕۆژگارەدا گوزەراون, بۆ هۆکاری کیمیابارانکردنی شاری سەردەشت, ئەمەش سەرەتا با لە زمانی شایەد حاڵەکانی خەڵکی شارەکەوە بزانین شاری سەردەشت لەو چرکە ساتەدا بۆچوونی ئەوان لەو بارەیەوە چی بووە؟, بۆچی عێراق شاری سەردەشتی هەڵبژارد بۆ لێدانی بە چەکی تایبەت و خەڵکە سقیلەکەی کردە نیشانەی خۆی لەو کات و ساتەدا؟؟, بزانین لەم بارەیەوە لە لایەن خەکی شارەکەوە چی وتراوە: ((لە پاش رووداونی ئەو کارەساتە و ڕۆژێك دواتر لە نێو خەڵکی شاردا بڵاو بۆوە، کە بەرەی کوردستانی (باشووری کوردستان) لە شوێنێکی شاری سەردەشت کۆبوونەوەیان کردووە و ڕێژیمی عێراق لەو کۆبوونەوەیە ئاگادار بوون بە واتایەکی دیکە، ئەوکات باسی ئەوە دەکرا، کە کەسانی ئاگادار و تەنانەت بەشدار لە کۆبوونەوەی بەرەی کوردستانی، وەك سیخوڕ بەرپرسانی عێڕاقیان لە شوێن و کاتی کۆبوونەوە ئاگادار کردەتەوە. شایانی باسە، کە هیچ کام لە بەرپرسی حیزب و ڕێکخراوە سیاسییەکانی باشووری کوردستان باسیان لە دروستی و ناڕاستی ئەو هەواڵە نەکردەتەوە و تەنانەت لە راگەیاندنی فەرمی خۆیاندا زۆر بە کەمی باسی ئەو کارەساتە دەکەن.- 22 ساڵەی یادی کارەساتی بۆمبارانکرانی شاری سەردەشت بە بۆمبی شیمیایی -ئا: عەزیز شێخانی)). دیارە لە راستیدا لەو کاتەدا بەرەی کوردستانی دانەمەزرابوو, بگرە بیرۆکەی دامەزراندنیشی هێشتا نەهاتبووە ئاراوە, بۆ زانیاریتان لە 7ی ئایاری 1988 بەرەی کوردستانی راگەیەندراوە, وە لە کۆی 7 پارتی ئەندامی بەرەی کوردستانی چواریان “شیوعی, پاسۆك, گەل, زەحمەتکێشان” بەشداری هیچ جەنگێکی هاوبەشی پێشمەرگە – ئێرانییان نەکردووە.

لە لێکۆڵەری بە ناو بانگی هۆڵەندی یۆست هلتەرمان لە بارەی کیمیابارانکردنی شاری سەردەشت و هۆکارەکەی دەڵێت: ((سەردەشت کە شارۆچکەیەکی کورد نشینی سەر سنوور و نزیکی بەرەبوو (مەبەست بەرەی شەڕی عێراق ئێرانە), بوو بووە داڵدە و پەناگای گوندنشینە

ئاوارەکان و سەربازگەی هێزەکانی ئێران, کە وەك ناوچەیەکی پشتی بەرە بەکاریان دەهێنا, پێشتر سەردەشت گەلێ جار بە فڕۆکە بۆردمان کرابوو چەند ڕۆژێك پێش هیرشە کیمیاویەکەش, هێزەکانی ئێران و عێراق کەوتبوونە شەڕەوە لە نزیك چیای مامەندە و پاشان لە هەڵەکانی بەرەدا, یەکەمجار ئێرانییەکان بە یارمەتی پێشمەرگەکانی ینك, بەر لە هێرشەکی عێراق بگرن و بیانشکێنن, بەڵام وەك حەمەی حەمە سەعید, کە بەشداربوویەکی ینك بوو لەو شەڕانەدا (چاوپێکەوتنەکی ساڵی2002دا) دەیگێڕێتەوە کە هێزەکانی عێراق خۆیان کۆکردەوە و جارێکیتر هێرشیان کردەوە و کۆنترۆڵی تەواوی ناوچەکەیان کرد, ئا لەم کاتەدا بوو کە عێراق بە کیمیاوی پەلاماری شارۆچکەکەیدا. گەلێ شایەتحاڵ لە سەردەشتدا دەگێڕنەوە کە فڕۆکەکانی عێراق چەندین بۆمبی کیمیاییان خستووەتە خوارەوە و پاشان بە ماوەی بیست دەقیقە بە ئاسمانی ناوچەکەدا سوڕاونەتەوە, پێش ئەوەی لە ئاسۆدا لە چاو ونبن – کارێکی ژەهراوی-یەست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنە- ل112)).

ئۆپەراسیۆنەکانی نەسری 4 و 5

ئەو جەنگە هاوبەشە کە کاك حەمەی حەمە سەعید باسی کردووە, ئێران لە مێژووی جەنگی ئێران عێراقدا ناوی ناوە ئۆپەراسیۆنی نەسری 5, ئەم ئۆپەراسیۆنە لە رێکەوتی 21-6-1987 قاسم سلێمانی فەرماندەیی کردووە, بووە هۆی دەیان هەزار کوژراو بریندار, یەکێکە لەو جەنگانەی قاسم سلێمانی سەرکردایەتی کردووەو شکستی تێدا هێناوە, بە یەکێك لە شکستە سەربازییەکانی قاسم سلێمانی لە مێژووی ئەودا دێتە ژماردن.

ئۆپەراسیۆنی نەسری پێنج لە کاتژمێر 0:15 شەوی 22-6-1987بە دروشمی یا زەهرا لە بەرزاییەکانی فەرفەرە لە باشووری خۆرئاوای شاری سەردەشت دەستی پێکرد, ئامانجی سەرەکیش لێی رێگا گرتن بوو لە هاتوچۆی پێشمەرگەی رۆژهەلات بە دەشتی بەجار لە ناوچەی سەردەشت.

ئەم ئۆپەراسیۆنە بە دوای ئۆپەراسیۆنی کەربەلا 10 لە رێکەوتی 14-4-1987 بۆ 25-4-1987 لە ناوچەی سەردەشت–بانە لە رۆژهەڵات و ناوچەی ماوەت بەرەو سورکەو لە باشووری کوردستان بە بەشداری پێشمەرگەی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و بارەگای ئۆپەراسیۆنی نەجەف ئەلئەشرەف ئەنجام درا, تیایدا 250 کم چوارگۆشە خاکی عێراق لە لایەن رژێمی ئێرانەوە داگیر کرا, لەم ئۆپەراسیۆنە فەرماندەی تۆپخانەی هێزی زەمینی سوپای پاسداران حەسەن شەفیزادە و فەرماندەی تیپ ئەحمەد قادر زادە و چەند فەرماندەیەکی دیکەی ئێرانی کوژران.

هاوکات لەگەڵ ئۆپەراسیۆنی نەسری پێنج, رۆژی پێشتر ئۆپەراسیۆنی نەسری چوار لە رێکەوتی 21-6-1987 بۆ رۆژی هەینی 26-6-1987 لە میحوەری سەردەشت- بانە بە هاوکاری پێشمەرگەکانی ینك ئەنجامدرا, تیایدا شارۆچکەی ماوەت داگیر کرا وە 6000 کەس لە هێزەکانی عێراق کوژرا وە 557 کەسیش دیل کران بە وتەی کۆماری ئیسلامی ئێران, ئۆپەراسیۆنەکە دیسانەوە لە لایەن بارەگای ئۆپەراسیۆنی نەجەف ئەلئەشرەف بەڕێوە بردرا .

ئەدی ئامارەکانی حکومەتی عێراقی چی دەڵێن؟

رژێمی عێراقی لە رێگای نامەیەکەوە کە بە واژۆی عەمیدی روکن بەڕێوەبەری ناوچەی رۆژهەڵاتی هەواڵگری سەربازی نووسراوە ئاراستەی بەڕێوەبەری هەواڵگری سەربازی یەکەی پێنج کراوە وەك زانیاری, لە رێکەوتی 4ی ئۆگستەسی 1987 , بە ژمارە ش1-ق1-81-ق ص-1654, کە ئەمەش تاکە بەڵگەنامەیە سەبارەت بە کیمیابارانکردنی شاری سەردەشت تا ئێستا بەردەست کەوتبێت.
سەبارەت بە زیانەکانی مانگی ئەپرێل کە ئێرانییەکان بە ئۆپەراسیۆنی کەربەلای 10 ناویان ناوە, شەڕێکی هاوبەشە لە نێوان کۆماری ئیسلامی و هێزەکانی ینك وەك ئاماژەمان پێدا, لە ناوچەی سەردەشت -بانە, سەرجەم 18000 کوژراو 24000 بریندار هەبووە, لە بە پێی حکومەتی عێراقی زیانەکانی ئێران لە ئۆپەراسیۆنەکانی مانگی یۆنی کە هەردوو ئۆپەراسیۆنی نەسری 4 و 5 ە, لە هەردوو دیوی باکورو باشووری ماوەت" 12000 کوژراو, 14700 بریندار,8500 بەرکەوتەی چەکی کیمیاوی بەهۆی لێدانی چەکی تایبەت"کیمیاوی" ەوە", وە 155 شەهید و 4600 بریندار لە شاری سەردەشت بە چەکی کیمیاوی لە خەڵکی سڤیل وە 900 بریندار لە بەسیج و پاسدار لە نێوەیاندا فەرماندەی هێزەکانی جونداڵلە لە شاری سەردەشت .

زیانەکانی خەڵکی شاری سەردەشت

ئەوەی شایانی باسە لەم تاوانە دژ بە مرۆڤایەتیەدا کە دەوڵەتی عێراق ئەنجامی دا, بە پێی ئامارە فەرمییەکان، 8025 کەس لە کۆی 12000 دانیشتووانی شاری سەردەشت شەهید و بریندار بوون, واتا نزیك 67%ی کۆی دانیشتووانی شارەکە, لانی کەم 4500 کەس لەو بریندارانە واتا 56%ی کۆی بریندارەکان پێویستیان بە چارەسەری بەردەوام هەبووە, لەوانە 1500 کەسیان لە نەخۆشخانەکان ماونەتەوە لە دەرەوەی شاری سەردەشت, لە چرکە ساتی یەکەم 20 کەس بوونەتە قوربانی و دواتر وردە وردە ژمارەی قوربانیان بە 130 کەس

بەرزبێتەوە.

داوای لێبوردن بکەن

هەفتەی پێش کیمیابارانکردنی شاری سەردەشت, دوو ئۆپەراسیۆنی گەورەی ئێران و پێشمەرگەی ینك لە ناوچەی سەردەشت بەناوەکانی نەسری 4 و 5 بەڕێوە چووە, لە درێژەی ئۆپەراسیۆنی کەربەلای 10 بوونە لە هەمان ناوچە, کە 57 ڕۆژ پێشتر لە هەمان جوگرافیا ئەنجامدراوە, لە هەموو ئۆپەراسیۆنەکاندا سوپای کۆماری ئیسلامی دەستپێشخەر بووە لە هێرشەکەیاندا.

وەك هەموو جارەکان دیکە, نهێنی کیمیابارانەکە ئەنجامدانی ئۆپەراسیۆنەکانی نەسری 4 و 5 ە, قوربانیش بە ئەم ئۆپەراسیۆنە هاوبەشانە خەڵکی سڤیلی شاری سەردەشت و نەهێشتنی چالاکی پێشمەرگەی ڕۆژهەڵات بووە لە ڕێگای ڕێگاگرتن لە چوونە ناوەوە لە دەروازەی بەجاڕێوە.

واتا شاری سەردەشت بە دەردی دەستە خوشکەکەی هەڵەبجە چوو, گەل کوژەی کورد شێوەی هاوبەش سەرچاوەی دەردە سەرەکییەکەی هەردوو شارەکەو هەشتاکانی گەلی کوردە.

خەڵکی شاری سەردەشت لە کۆڕ و کۆبونەوەکان, نەیان شاردۆتەوە ڕاشکاوانە لەڕەو لەوە ئەباڵەی کیمیابارانکردنی شارەکەیان خستۆتە سەر هاوکاری ئێران- پێشمەرگە لەو ئۆپەراسیۆنانەی ئاماژەمان پێی دا ((جێگای ئاماژەکردنە، کە نە ئێران و بەرپرسانی ڕژێمی تاران لە بیری هەزاران بریندارى کارەساتی ٧ ی پووشپەڕدان و نە بەرپرسە کوردەکانی باشووری کوردستان، کە هۆکارێك بوون بۆ ئەو پەلامارە بە هیچ جۆر ئاوڕیان لە قوربانییەکان و ئازاردیتوەکانی ئەو ڕووداوە ژانهێنەرە نەداوەتەوە -22 ساڵەی یادی کارەساتی بۆمبارانکرانی شاری سەردەشت بە بۆمبی شیمیایی- ئا: عەزیز شێخانی)) .

کەواتە ئەرکێکی ئەخلاقییە ئەوانەی بڕیاری ئۆپەراسیۆنە هاوبەشەکەیان دا, وە بەشدارییان تێدا کرد ناوی گەورەی وەك داستانی رزگارییان لێی ناوە, داوای لێبوردن لە خەڵکی شاری سەردەشت و گوندەکانی دەوروبەری بکەن, وە پەیمان بدەن ئەم جۆرە ئۆپەراسیۆنانە لە داهاتوودا دوبارە نەکەنەوە لە گەڵ هەر وڵاتێکی دیکە, بە هەر شێوازو جۆرێکی دیکە لە هەموو کات و زەمانێکدا, وە مۆنمێنتی تایبەت بە قوربانیانی شاری سەردەشت دروست بکەن, جێگایەك یان چەندێك بە ناویانەوە بکەنەوە, قەرەبووی مادی قوربانییەکانی تاوانەکە بکەنەوە و بە شەهید و بریندارى چەکی کیمیاوی دیارییان بکەن, وەك هێمایەکیش پڕۆژەیەکی ئاوەدانی لە شاری سەردەشت ئاوا بکەنەوە لە خزمەت بریندارن و قوربانیانی

تا و ا ن[illegible]ک[illegible].